

Adroddiad i'r	Cabinet
Dyddiad y cyfarfod	25 Mawrth 2025
Aelod Arweiniol	Aelod Arweiniol Cyllid, Perfformiad ac Asedau Strategol
Pennaeth Gwasanaeth	Pennaeth Cyllid ac Archwilio
Awdur yr adroddiad	Prif Gyfrifydd (Dirprwy Swyddog Adran 151)
Teitl	Adroddiad Cyllid (Chwefror 2024/25)

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad yn manylu ynghylch cyllideb refeniw'r Cyngor a'r arbedion a gytunwyd ar gyfer 2024/25.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Darparu gwybodaeth am sefyllfa ariannol bresennol y Cyngor a chadarnhau'r cyllidebau gwasanaeth a gytunwyd arnynt ar gyfer 2024/25.

3. Beth yw'r Argymhellion?

3.1. Bod y Pwyllgor yn nodi'r cyllidebau a bennwyd ar gyfer 2024/25 a'r cynnydd yn erbyn y strategaeth a gytunwyd arni.

4. Manylion yr adroddiad

4.1. Cyllideb refeniw net y Cyngor yw £271.021 miliwn (£250.793 miliwn yn 23/24) fel y gwelir yn Atodiad 1. Rhagwelir y bydd tanwariant o £102,000 (tanwariant o £4.559 miliwn fis diwethaf) ar gyllidebau gwasanaethau a chyllidebau corfforaethol. Mae'r symudiad o £4.457 miliwn yn ymwneud yn bennaf â'r swm a neilltuwyd i gronfeydd wrth gefn a glustnodwyd (£3.956 miliwn) a gymeradwywyd gan y Cabinet ym mis Chwefror a phwysau cynyddol ar draws y gwasanaeth (£501,000). Ceir ychwaneg o fanylion yn Adran 6 ac Atodiad 2.

4.2. Wrth bennu'r gyllideb ar gyfer 2024/25, bu'n ofynnol i'r Cyngor nodi gwerth £10.384 o arbedion ar wasanaethau ac arbedion effeithlonrwydd. Mae'r cynnydd wrth gyflawni'r arbedion hyn yn cael ei olrhain ac mae statws y mesurau arbedion ar 31 Rhagfyr wedi'i ddarparu yn Atodiad 3. Oherwydd amseriad rhoi'r cynigion ar waith, ni fydd rhai ohonynt yn cyflawni arbediad blwyddyn lawn yn 2024/25 a chedwir golwg ar y gwasgfydd hynny yn ystod y flwyddyn wrth fonitro cyllideb y gwasanaeth. Bydd diweddariad yn cael ei ddarparu mewn adroddiad i'r Cabinet fis Ebrill.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at Gynllun Corfforaethol 2022 i 2027: y Sir Ddinbych a Garem?

Mae rheoli cyllidebau'r Cyngor yn effeithiol a chyflawni'r strategaeth gyllidebol y cytunwyd arni yn gosod y sail ar gyfer gweithgarwch ym mhob maes. Mae cyllideb 2024/25 yn cynnwys dyraniadau i ddal i gefnogi blaenoriaethau corfforaethol a gwasanaeth.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut fydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Mae Atodiad 2 yn manylu ynghylch gwasgfydd mewn gwahanol wasanaethau a risgiau gorwario a thanwario, ond dylid nodi'r materion canlynol hefyd:

- 6.1. **Addysg a Gwasanaethau Plant** – Y sefyllfa derfynol a ragwelir ar hyn o bryd yw gorwariant o £2.244 miliwn (£2.319 miliwn o'r blaen). Mae'r pwysau yng Ngofal Cymdeithasol Plant (£2.215 miliwn) wedi cynyddu £167,000 fis yma yn bennaf oherwydd plant ag anghenion mwy cymhleth. Mae'r gorwariant yn y Gwasanaethau Addysg (£29,000) yn deillio o bwysau ar anghenion dysgu ychwanegol a phecynnau addysg y tu allan i'r sir, sydd £242,000 yn llai fis yma yn sgil incwm grant.
- 6.2. **Gwasanaethau Priffyrdd a'r Amgylchedd** – Y sefyllfa derfynol a ragwelir ar hyn o bryd yw gorwariant o £2.066 miliwn (£1.564 miliwn o'r blaen). Mae'r gorwariant yn ymwneud â chostau cynyddol y gwasanaeth gwastraff (£1.628 miliwn) a chynnal a chadw yn y gaeaf (£807,000) wedi'i fantoli gan arbedion ac incwm ychwanegol ar draws y gwasanaeth (-£369,000). Mae'r symudiad fis yma o £502,000 yn ymwneud â chynnydd yng nghostau fflyd y gwasanaeth gwastraff (£430,000), cynnal a chadw dros y gaeaf (£237,000) a symiau sy'n wahanol ar draws y gwasanaeth sydd wedi'u mantoli gan incwm ychwanegol ar gyfer Gwaith Stryd (-£165,000). Erys risg uchel i'r gwasanaeth hwn dros y gaeaf.

- 6.3. **Cynllunio, Gwarchod y Cyhoedd a Chefn Gwlad** – Amcanestyniad y gyllideb yw gorwariant o £751,000 (£627,000 o'r blaen) oherwydd costau cludiant i'r ysgol (£420,000), diffyg incwm o feysydd parcio (£178,000) a'r pwysau ar draws y gwasanaeth yn cynyddu fis yma (£153,000). Mae yna risg o dangyflawni mewn perthynas â'r cyllidebau incwm, o ran ffioedd cynllunio a pharcio.
- 6.4. **Gofal Cymdeithasol i Oedolion a Digartrefedd** – Y sefyllfa derfynol a ragwelir yw tanwariant o £1.086 miliwn (dim newid fis yma). Ceir tanwariant ym maes Digartrefedd (-£1.3 miliwn) gan na fu cynifer o leoliadau brys mewn llety dros dro. Mae'r pwysau ym maes Gofal Cymdeithasol i Oedolion (£200,000) yn ymwneud â chostau lleoliadau a'r galw ar draws y meysydd gwasanaeth, wedi'i fantoli gan incwm grant.
- 6.5. **Cyllidebau Corfforaethol** – Rhagwelir y bydd tanwariant o £4.268 miliwn (tanwariant o £8.224 miliwn fis diwethaf) oherwydd rhyddhau cyllidebau wrth gefn. Mae'r symudiad fis yma (£3.956 miliwn) yn ymwneud â'r swm a neilltuwyd i gronfeydd wrth gefn a glustnodwyd gyda grant Llywodraeth Cymru a gafwyd tuag at gostau pensiwn Athrawon a'r Gwasanaeth Tân a phwysau cyflogau'r NJC, fel y cymeradwywyd gan y Cabinet ym mis Chwefror.
- 6.6. **Ysgolion** – Roedd y gyllideb a gymeradwyodd y Cyngor ar gyfer 2024/25 yn cynnwys cyfanswm buddsoddiad ychwanegol net o £3.03 miliwn yng nghyllidebau dirprwyedig ysgolion (heb gynnwys cynnydd mewn grantiau Llywodraeth Cymru). Mae balansau ysgolion a gariwyd ymlaen i 2024/25 yn £3.681 miliwn, sy'n isel o gymharu â blynyddoedd diweddar. Mae ysgolion yn rhagweld y bydd eu balansau'n gostwng £5.782 miliwn gan greu diffyg net o £2.101 miliwn i'w gario ymlaen i 2025/26. Mae tanwariant bychan o £34,000 ar gyllidebau ysgolion sydd heb eu dirprwyo.
- 6.7. **Y Cyfrif Refeniw Tai (CRT)** – Rhagwelir y bydd balansau refeniw'r Cyfrif Refeniw Tai a gariwyd ymlaen i 2024/25, sef £1.180 miliwn, yn £755,000 erbyn diwedd y flwyddyn, sy'n ostyngiad o £425,000. Mae'r symudiad hwn yn ymwneud â gostyngiad mewn incwm rhenti a chynnydd mewn cyfraniad refeniw i raglen gyfalaf y CRT, a gaiff ei wrthbwyso gan ffioedd dyledion amcangyfrifedig is. Dyrennir cyllideb gyfalaf y Cyfrif Refeniw Tai o £15 miliwn yn bennaf rhwng gwelliannau wedi'u cynllunio i'r stoc dai bresennol (£9 miliwn) a chaffaeliadau a datblygiadau tai newydd (£6 miliwn).

6.8. **Rheoli'r Trysorlys** – Ddiwedd mis Ionawr, cyfanswm benthyciadau'r Cyngor oedd £331.918 miliwn ar gyfradd llog gyfartalog o 4.50%. Balans y buddsoddiadau oedd £23.5 miliwn ar gyfradd llog gyfartalog o 4.43%.

6.9. Ceir crynodeb o **Gynllun Cyfalaf** y Cyngor yn Atodiad 4. Cymeradwywyd Cynllun Cyfalaf gwerth £73 miliwn a gwariwyd £45.1 miliwn hyd yn hyn.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o'r Effaith ar Les a pha newidiadau sydd wedi, neu a fydd yn cael eu cyflwyno i'r prosiect neu'r ymagwedd o ganlyniad i'r asesiad?

Cyflwynwyd Asesiad o Effaith ar Les ar gyfer yr holl gamau i ostwng y gyllideb ac effaith cynyddu Treth y Cyngor i'r Cyngor ar 30 Ionawr 2024.

8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda Chraffu ac eraill?

Yn ogystal â'r adroddiadau rheolaidd i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio, trafodwyd proses y gyllideb gan y Tîm Arwain Strategol, yng nghyfarfodydd Briffio'r Cabinet, gan Arweinwyr Grŵp ac yng nghyfarfodydd Briffio'r Cyngor. Mae'r Fforwm Cyllideb Ysgolion wedi'i gynnwys yn y cynigion drwy gydol y flwyddyn. Ymgynghorwyd ag Undebau Llafur drwy'r Cydbwyllgor Ymgynghorol Lleol.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

9.1. Mae'r Cyngor, fel pob Cyngor arall yng Nghymru, yn wynebu heriau ariannol digynsail yn y tymor canolig. Bu'r risg oherwydd gwasgfeydd ar y gwasanaeth gwastraff a chynnal a chadw yn y gaeaf yn hysbys gydol y flwyddyn ac mae hynny'n dal yn risg y gaeaf hwn. Mae meysydd risg uchel eraill yn cynnwys newid lleoliadau preswyl mewn Gwasanaethau Plant a lleoliadau Gofal Cymdeithasol i Oedolion. Caiff y gwasgfeydd a nodwyd yn y Cynllun Ariannol Tymor Canolig ac sy'n wynebu gwasanaethau eu hadolygu'n barhaus ac maent yn dal yn destun pryder.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

10.1. Wynebodd y Cyngor her ariannol sylweddol wrth osod ei gyllideb ar gyfer 2024/25 gan nad oedd ein cyllid yn cynyddu digon i fedru ymdopi â gwasgfeydd parhaus oherwydd chwyddiant, cynnydd yn y galw am wasanaethau a chymhlethdod yr angen

amdanynt. Mae Strategaeth Ariannol Tymor Canolig y Cyngor yn sail ar gyfer y modd yr awn ati i reoli'r risgiau hyn.

10.2. Mae risgiau o ran gallu'r tîm Cyllid i gyflawni oherwydd datblygiad parhaus y system ariannol newydd, a roddwyd ar waith ym mis Ebrill, gyda rhywfaint o swyddi gwag yn y gwasanaeth. Ceir rhywfaint o aflonyddwch wrth gyflwyno unrhyw system newydd a bu'n rhaid i dimau ganfod ffyrdd o ddatrys y problemau hynny. Er mwyn lliniaru ar y risg, mae'r tîm cyllid yn canolbwyntio ar feysydd risg uchel er mwyn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Cabinet ynglŷn â meysydd lle mae risg sylweddol o orwariant.

10.3. Bydd y Cyngor yn cynhyrchu sefyllfa derfynol a datganiad cyfrifon gyda'r system ariannol newydd am y tro cyntaf. Mae yna risg wrth weithio gyda system newydd. Mae hyn yn rhoi pwysau ychwanegol ar y tîm cyllid ac yn gofyn am fwy o amser i gwblhau'r cyfrifon, mwy na'r blynyddoedd blaenorol. Mae hyn yn golygu y bydd y sefyllfa derfynol yn cael ei hadrodd i'r Cyngor fis yn hwyrach na'r arfer, ym mis Mehefin 2025.

11. Pŵer i wneud y penderfyniad

Dan Adran 151 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972, mae'n ofynnol i awdurdodau lleol wneud trefniadau i weinyddu eu materion ariannol yn briodol.